MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Mikael Pentikäinen
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Keväthangilla lumen riemuista voidaan taas ottaa kaikki ilo irti, jos sää sallii. **SATU VIKSTRÖM ETELÄ-SUOMEN SANOMISSA**

Sote uuteen valmisteluun

Koko vaalikauden yksi tärkeimmistä lainsäädäntöhankkeista siirtyy seuraavalle vaalikaudelle, koska perustuslakivaliokunta tyrmäsi eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan paikkaileman esityksen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaiksi (sote).

Hallituksen oman esityksen perustuslakivaliokunta tyrmäsi yksimielisesti pari viikkoa sitten.

Nyt viimeistään on selvä, ettei sote-uudistus toteudu tällä vaalikaudella.

Huolimatta siitä, että perustuslakiin liittyvät ongelmat ovat olleet koko valmistelun ajan tiedossa, on hanketta ajettu eteenpäin. Maan hallitus ei ole koko prosessin aikana antanut mitään arvoa valtiosääntöasiantuntijoiden eikä kuntien lausunnoille.

Selitykseksi ei riitä, että sote-palvelujen uudistaminen on pakko tehdä. Selitykseksi ei riitä myöskään, että Kataisen hallituksen pohja oli liian laaja ja Stubbin hallituksen liian kapea. Kunta- ja sote-uudistuksista hallituspuolueet olivat alun perin yksimielisiä. Asian olisi voinut hoitaa kerralla asianmukaisesti.

Tilanne ei paljoa korjaantunut, vaikka oppositio viime keväänä riensi hallituksen apuun. Samaan aikaan lausuntojen antamiseen ja sekavaan tilanteeseen kyllästyneissä kunnissa valmisteltiin sote-palvelujen ulkoistamista.

Vaikka lakiesitysten valmistelu ja niiden antaminen eduskunnalle on hallituksen tehtävä, sote-sotkusta ei selviä puhtain kauloin yksikään eduskuntapuolue.

Sote-uudistuksen parlamentaarinen ohjausryhmä sopi marraskuussa sote-järjestämislain sisällöstä. Tämän pohjalta annettu hallituksen lakiesitys ei kelvannut perustuslakivaliokunnalle. Hallituksen lakiesitystä paikkailemaan eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta sai oman esityksensä pikavauhtia valmiiksi.

Se, että eduskunta ottaa lainvalmistelun omiin käsiinsä, on erittäin harvinaista. Sote-uudistusta ryhtyi johtamaan hallituksen ja vastuuministereiden sijaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Juha Rehula (kesk.).

Uudessa esityksessä luovuttiin viidestä erityisvastuualueesta. Niiden tilalle esitettiin 19 itsehallinnollista kuntayhtymää, eli yhtä montaa kuin Suomessa on maakuntia. Esitys muistuttaa keskustan ajamaa maakuntamallia.

Perustuslakivaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan voidaan kysyä, onko

Juha Rehulan (kesk.) johtama sosiaali- ja terveysvaliokunta ei onnistunut pelastamaan hallituksen sote-esitystä.

kyseessä enää hallituksen esitys, koska sisältö on muuttunut niin paljon. Turun yliopiston valtiosääntöoikeuden professorin Veli-Pekka Viljasen mukaan historia ei tunne toista tällaista tapausta. (HS 4.3.)

Vaikka perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan Johannes Koskinen (sd.) kiitti sosiaali- ja terveysvaliokuntaa isänmaan kannalta sankarillisesta yrityksestä, pitäisi asian valmistelu perustuslakivaliokunnan mielestä jättää valtioneuvoston ja mahdollisesti myös laajapohjaisen parlamentaarisen elimen tehtäväksi. Uudistuksen jatkovalmistelussa on kuunneltava kuntia.

Sote-lain valmistelu on huippuesimerkki siitä, miten laajaa ja merkittävää lainsäätämisprosessia ei pidä hoitaa. Ikävä kyllä sote ei ole ainoa lainsäädäntöhanke, jonka valmistelu on ollut heikkoa.

Lainvalmistelun heikkoon tasoon ovat kiinnittäneet huomiota jo vuosia muun muassa useat oikeusoppineet, eduskunnan puhemiehet, oikeuskanslerit ja valtiontilintarkastajatkin.

Sote-uudistuksen tarpeesta, tavoitteista ja pääosin sisällöstä on nykyisillä eduskuntapuolueilla yksimielisyys. Se on hyvä lähtökohta seuraavan hallituksen sote-esitykselle. Toivottavasti puolueet eivät muuta mielipiteitään vaalien jälkeen, koska sote-uudistus todella tarvitaan.

Uuden eduskunnan ja hallituksen pitää ottaa asioiden hoitamiseen aivan uusi ote.

Puhtain kauloin ei selviä yksikään puolue.

Tilaa siipioravalle

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ovat uusimassa ohjeensa liito-oravan huomioimisesta metsien käsittelyssä. Ohjeluonnoksessa laajennetaan suoja-aluetta sekä lajin lisääntymis- että levähdyspaikkojen ympärillä (MT 2.3.).

Nykyohjeilla suoja-aluetta pesä- tai levähdyspuulle jätetään 300–700 neliömetriä. Uusilla ohjeilla sitä olisi jätettävä 1 000–3 000 neliötä. Ohjeluonnos on parhaillaan lausuntokierroksella.

Liito-oravaa näkee hyvin harvoin, mutta silti siitä on tullut varsinainen julkkiseläin. Sen kannan koosta ja suojelutoimista on riittänyt kiistaa toistuvasti.

Tiukasti suojeltuna lajina liito-orava pysäyttää löytyessään vaikka metron, moottoritien tai asuinalueen rakentamisen, metsänhakkuusta puhumattakaan. Pieni yöeläin lienee suojelutoimien ansiosta tullut jo aikaa sitten Suomen kalleimmaksi yksittäiseksi eläinlajiksi.

Uhanalaiseksi lajiksi liito-oravaan törmätään yllättävän usein. Monilla alueilla metsänomistajia turhauttaa, että suunnitellut päätehakkuut tai harvennukset tyssäävät siihen toistuvasti.

Seurauksena on ajan kulumista, viranomaiskatselmuksia ja rajoituksia metsän käsittelyyn. Kustannukset jäävät nykymallissa usein metsänomistajan maksettaviksi.

Lajin runsauteen vedoten muun muassa MTK on esittänyt suojelumääräysten keventämistä. Nyt hallinto näyttäisi ottavan askelia vastakkaiseen suuntaan.

On varmaa, että suojelun kiristysaikeet herättävät närää. Laji on toki rikkaus Suomelle. Rikkauden hinnastakin on keskusteltava.

VIERASYLIÖ

Suomalaisemäntien maine ja tasa-arvoinen sosiaaliturva

Kesällä 2014 kuultiin, että suomalaisviljelijöiden, erityisesti emäntien, sosiaaliturvaa uhkasi selvä heikennys. Muun muassa lomittajamahdollisuus lapsen synnyttyä oli lyhenemässä 11 kuukaudesta puolivuotiseksi. EU:n komissio nimittäin katsoi lomitusjärjestelmämme kilpailua vääristäväksi.

Maaseudun Tulevaisuus kertoi, ettei muu Eurooppa oikein tunne Suomen termejä äitiysloma ja hoitovapaa. Naiset eivät joka paikassa osallistu yhtä tiiviisti maatilan töihin kuin Suomessa. Kommenttien mukaan linjaukseen haetaan poikkeusta.

Kysymys on sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän mietinnässä kesäkuun 2015 loppuun.

Maaseutunaiset venyvät moneen

Poikkeuksen perusteet ovat ilmeiset sekä väestöryhmien tasa-arvon että maatilojen työnjaon vuoksi. Suomessa emännät eivät ole ”maanviljelijöiden rouvia”.

Maatalousyrittäjien eläkelaissa emännät kyllä nähtiin alkuun ”avustavina perheenjäseninä”, mikä taisi johtua pohjoismaisista malleista. Esimerkiksi virallinen tanskalaistutkimus (1976) maatalon emännistä käsitti naisen työpanoksen tilalla nimenomaan ”apuna”. Viidennes heistä työskenteli maataloudessa vähintään 30 tuntia viikossa, lähinnä ”avustaen” navetassa.

Naisten osallistuminen tuotannollisiin töihin on Suomessakin vaihdellut alueittain ja varallisuuden mukaan. Isommilla tiloilla emäntä saattoi pysytellä pääasiassa sisätöissä; tekemistä niissäkin. Navetassa ja pellolla ahersivat palvelijat.

Afrikasta kerrotaan joskus, että miehet istuvat puun alla naisten raataessa peltotilkulla, mutta samaan tapaan ihmetteli kaksi Suomessa matkaillutta brittiä 1850-luvulla: ”Kylmänä ja synkeänä päivänä näimme suomalaismiehen poltteleva piippua talossaan ja katselevan ikkunasta pellolle, jossa raatoi nainen.” Arvattavaksi jää, oliko kyseessä emäntä vai piika. Englannissa naiset osallistuivat peltotöihin vain jossain syrjäseuduilla.

Työnjako on vaihdellut myös kaudesta toiseen. Aiempina vuosikymmeninä pientilojen ulkopuoliset ansiot, kuten metsätyöt, olivat miesten urakoita, joissa he saattoivat viipyä kuukausikaupalla. Nainen lapsiparvensa kanssa päivysti kotosalla, omien tehtävien ohella mahdollisesti isompien talojen aputöissä käyden.

Sitten kasvava tila työllisti molemmat työparina. 1980-luvun tienoilla yhä useammalla emännällä oli oman työpaikka toisaalla ja isäntä, päinvastoin kuin aiempina vuosikymmeninä, hoiti tilan. 2000-luvulla, jos on panostettu karjaan, yksi ihminen ei selviä. Joillain tiloilla on palkattuja työntekijöitä, mutta tavallisesti työmaa on puolisoiden yhteinen.

Suomessa emännät eivät ole ”maanviljelijöiden rouvia”.

Navetta on emännän työpaikka siinä missä toimisto, tehdas tai terveyskeskus kanssasisarilla. Muita lyhyempi vanhempainvapaa olisi todella yhteiskunnallinen vääryys.

Tasa-arvoistava niukkuus

On paradoksaalista, että niukat olot lisäävät naisten tasaveroisuutta miesten kanssa.

Sata vuotta sitten varakkaiden rouvien oli oikeastaan pakko jäädä kodin piiriin. Palvelijoiden avulla he saattoivat vapautua kotitöistäkin, mutta mukava elämä oli samalla loukku, joka vangitsi monet pelkiksi miehen koristeiksi. 1800-luvun eurooppalaisessa kirjallisuudessa on paljon toimettomuuden tai yhdentekevien harrastusten tuskastuttamia ”nukkekotien” säätyläisnaisia.

Suomessa ei tässä suhteessa ehditty kovin pitkälle. Epäsuorasti sitä osoittaa erään herrasmiehen näkemys vuoden 1906 uusia vaalilakeja valmisteltaessa. Professorin mielestä naisten vaalikelpoisuus oli takaperoista, koska ”sivistysmaissa” kehitys muka kulki naisten vapauttamiseen miehille kuuluvista velvollisuuksista. Ajatus ei saanut kannatusta.

Se, että juuri Suomessa naiset saivat ensimmäisenä sekä äänioikeuden että vaalikelpoisuuden, johtuu historioitsijoiden mukaan muun muassa pienviljelyvaltaisesta elinkeinorakenteesta. Kun pariskunta nähtiin melko tasaveroisena työparina, yhtäläisten kansalaisoikeuksien kynnys ei ollut kovin korkea edes muissa väestöpiireissä.

Uudessa-Seelannissa ja Australiassa, joissa niinikään naiset saivat varhain poliittisia oikeuksia, tilanne oli samantapainen. Siellä oli myös pioneerimaan henkeä, Suomessa taas autonomiataistelu.

Suomessa juuri pienviljelyksessä vallinnutta suhteellista tasa-arvoa osoittaa esimerkiksi, että pienviljelijäjärjestöt tilaisuuksineen olivat yhteisempiä kuin isompia tiloja koonneet maamiesseurat, joissa toiminta ohjautui isäntien haltuun. Niinpä 1930-luvulta lähtien organisoitiin erillistä naistoimintaa, jonka perillinen on nykyinen Maa- ja kotitalousnaiset.

Metsästävä nainen?

Olihan Sveitsinkin maatalous pienimuotoista, mutta naisten äänioikeus toteutui vasta 1971. Siis jokin muukin kulttuuripiirre Suomessa on tukenut naisen monipuolista työnkuvaa ja sen myötä kohtalaista yhteiskunnallista asemaa.

Ilmiö saattaa olla ikiaikainen. Ulkomaita myöten on esitelty Ristiinan Astuvansalmen kivikautista kalliopiirrosta. Hirvieläinten vierellä on hahmo, jolla on rinnat ja kädessä jousi.

Poikkeuksellinen kuva kertonee, että naisetkin metsästivät. Vastaavaa näkemystä omalta ajaltaan ja erityisesti Lapista välittivät roomalainen Tacitus sekä keskiaikainen ruotsalaisoppinut Olaus Magnus. Jälkimmäinen myös mainitsi karjanhoidon suomalaisnaisten työnä.

Paikalliset ovat kiistäneet Lapin naisten metsästyksen. Päinvastoin, miesten mielestä he olisivat vieneet koko pyyntionnen.

Ei tasa-arvo muutenkaan ole ollut ihanteellista. Esimerkiksi naiset saattoivat tiukan paikan tullen tehdä kaikkia miesten töitä kyntöä myöten, mutta miehille naisten työt olivat häpeäksi.

Muualle Eurooppaan on joka tapauksessa voinut juurtua paitsi tilastoihin myös historiaan pohjautuva tietämys monipuolisesti elannon hankintaan osallistuvista Suomen naisista.

Lomitusoikeuden heikennysten torjunta ei toivottavasti vaadi suurta vääntöä.

RIITTA MÄKINEN

Kirjoittaja on valtiotieteiden maisteri ja tietokirjailija. Kirjoituksessa on käytetty muun muassa Pirjo Markkolan, Heli Saarisen, Pirjo Siiskosen ja Irma Sulkusen tutkimuksia.

PÄIVÄN KUVA

SAKARI KIURU

Murtajat töitä vailla

Jäänmurtajilla on tänä talvena ollut aikaa keinua kotilaiturissaan Helsingissä Katajanokalla. ”Ensimmäistä kertaa kaiketi sitten 1920-luvun meri ei jäätynyt helmikuussa kuin lahdelmista Helsingissä”, valokuvaaja **Sakari Kiuru** arvelee.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: JUKKA KOIVULA

Demokraattisen maailman vasta-aallot

Kun rautaesirippu ja sosialistinen maailmanjärjestys romahtivat 1990-luvun taitteessa, juhlivat liberaalit ajattelijat paremman ja ennen kaikkea avoimemman aikakauden alkua.

Rohkeimmat, etujoukoissa yhdysvaltalainen poliittisen taloustieteen tutkija Francis Fukuyama, julistivat jopa historian loppua.

Demokratisoituminen nähtiin luonnonlain tavoin itseään toteuttavana pysäyttämättömänä voimana.

Demokratia ja markkinatalous ratkaisisivat käsi kädessä kaikki maailman ongelmat.

Fukuyama oli väärässä väittäessään, että demokratian voittokulku jatkuisi itsestään. Päinvastoin 2000-luvulla on ollut havaittavissa täysin vastakkaisia virtauksia.

Esimerkkejä demokratiakehityksen takapakista ilmenee kosolti. Turkin demokratia- ja ihmisoikeustilanne on viime vuosina rapistunut hälyttävästi.

Ongelmatapauksia on myös EU:n sisällä.

Unkarin valtapuolue Fidesz on puheenjohtajansa Victor Orbánin suulla julistanut, että liberaalien demokratioiden aika on ohi.

Demokratia on olemassa olevista järjestelmistä ylivoimaisesti vähiten huono.

jukka.koivula@maaseuduntulevaisuus.fi

Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen itänaapurissa siirryttiin nopealla tahdilla suunnittelutaloudesta vapaaseen markkinatalouteen ja totalitarismista demokratiakokeiluun.

Venäjä oli 1990-luvulla huomattavasti vapaampi valtio kuin nyt, mutta Boris Jeltsinin valtakausi jää historiaan myös yhteiskunnallisen kaaoksen aikana.

KGB-taustainen Vladimir Putin nousi valtaan 2000-luvun alussa, ja reilu vuosikymmen myöhemmin Venäjän orastava demokratiakehitys on murskautunut ilmaisun- ja sananvapauden sekä opposition mukana.

Edesmennyt yhdysvaltalainen politiikan tutkija Samuel P. Huntington on kirjoittanut demokratisoitumisen aalloista.

Ensimmäisen aallon katsotaan alkaneen 1800-luvun alussa, jolloin 29 valtiota käänsi demokratioiksi.

Kehitys kohtasi voimakkaan vasta-aallon 1920-luvulta 1940-luvulle. Tuolloin sosialismin ja fasismin nousu laskivat demokraattisina pidettävien valtioiden määrän kahteentoista.

Toisen maailmansodan ja liittoutuneiden voiton myötä nähtiin toinen aalto, joka jatkui 1960-luvulle. Demokratioiden määrä nousi yli kolmeenkymmeneen, pudotakseen sen alle 1970-luvulla.

Kolmas ja merkittävin demokratisoitumisaalto 1970-luvulta 1990-luvulle nosti demokraattisiksi luonnehdittavien valtioiden lukumäärän jo yli sataan.

2010-luvulla eletään jälleen kansanvaltaisten järjestelmien purkautumisen aikaa.

Moni orastava demokratia on lopahtanut, ja myös perinteisesti vahvojen demokraattisten maiden sisällä on havaittavissa huolestuttavaa horjuntaa.

Kun ihmiset mellakoivat toivon omaan isänmaahansa menettäneinä Euroopan kaduilla, pitäisi suurten hälytyskellojen kaiken järjen mukaan soida.

Miksi edustuksellista demokratiaa

sitten pitäisi puolustaa?

Siksi, että se on olemassa olevista järjestelmistä ylivoimaisesti vähiten huono.

Keskivertokansalaisen mahdollisuudet toteuttaa itseään, pärjätä ja elää mielekästä elämää ovat paljon paremmalla tasolla kuin järjestelmissä, joissa itsevaltias pienen sisäpiirinsä ympäröimänä päättää kaikesta, eikä valtion johtajia voi vaihtaa.

Ääriliikkeiden noustessa demokratialla on oikeus puolustaa itseään. Mikään luonnonlaki demokratia ei kuitenkaan ole.

Päinvastoin se on järjestelmänä hauras, perustuessaan pohjimmiltaan ihmisten väliseen luottamukseen.

Demokraattinen maailma on vaikeuksissa. Uhkia nousee sekä ulkopuolelta että sisäsyntyisesti.

Kansanvaltaiset poliittiset järjestelmät ovat koetuksella, kun puolueet ja päättäjät eivät saa perusteltua ratkaisujaan kansalle, tai pahimmillaan päätöksiä ei tehdä ollenkaan.

Tällöin ihmiset passivoituvat. Ryhtiliikettä tarvitaan sekä kansalaisten että päättäjien suunnalla.

Monissa maissa ihmiset taistelevat henkensä kaupalla, jotta maahan saataisiin vapaat demokraattiset vaalit ja sortavat rakenteet purettaisiin.

Suomessa väki jää vaalipäivänä kotisohvalle, kun on krapula tai kun yhteiskunnalliset asiat eivät muuten vain kiinnosta.

Myös puolueet saavat katsoa peiliin. Suomessa seuraavan hallituksen on yksinkertaisesti pakko onnistua nykyistä paremmin.

Muutoin ihmisten usko siihen, että asioihin voi vaikuttaa parlamentaarisin keinoin, saattaa lopahtaa.

LEHTIKATSAUS

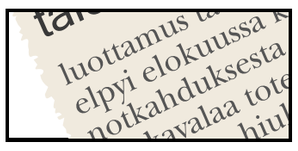

Aalto nostaa konkareita

Keskisuomalaisen mielestä politiikan konkareilla tuntuu nyt olevan nostetta. *”Politiikassa aaltoliike on tuttua. Puolueiden kannatuskyselyissä se näkyy jälleen kerran niin, että pitkään hallitusvastuussa olevaan puolueeseen työläännytään ja äänestäjien katseet kääntyvät oppositioon.*

Aaltoliike näkyy myös ehdokasasettelussa: puolueiden listoilla on tuttuja ja vahvoja politiikan konkareita. Vain vähän aikaa sitten puolueet haalivat ehdokkaikseen nuoria, koska nimenomaan heillä oli kova noste politiikassa.

Nyt tuntuu, että torikeskusteluissa jopa nelikymppinen ehdokas koetaan liian nuoreksi politiikkaan. Ja juuri nelikymppiset ovat johtaneet Suomea viime vuodet.”

Osuuskuntien aika ei ole ohi

Kalevan mukaan osuuskunta on tärkeä yritysmuoto. *”Edellisen pääministerin Jyrki Kataisen (kok.) hallituksen tilaamassa raportissa annetaan ymmärtää osuuskuntien olevan aikansa elänyt yritysmuoto.*

Ei ole ihme, että joulukuussa valmistunut raportti on saanut pölyttyä kaikessa rauhassa valtioneuvoston kanslian pöydillä ilman, että hallitus olisi alkanut markkinoida sitä laajemmin. Siksi puhdasta puppua raportti on.

Osuuskunnilla on ollut ja on yhä tärkeä merkitys. Vaikka suurimmat osuuskunnat täyttävät pörssiyhtiöiden mitat, koko joukko pieniä ja keskisuuria osuuskuntia puolustaa paikkaansa matalan kynnyksen yrityksinä. Kansalaisia pitäisi innostaa perustamaan tällaisia yrityksiä.”

”Osuuskunta on vähintään ajankohtainen tänään. Nytkin suurten teollisuuslaitosten, muiden yritysten ja yhteisöjen vähentäessä väkeä peräänkuulutetaan uutta yritystoimintaa työllistämään kansalaisia. Tähän osuuskunta tarjoaa oivallisen tien.”